

Bláznovy zápisky

prsa modrá stuha, co? Jakou bude potom zpívat ta moje krasavice? A co na to řekne papá, náš ředitel? Pane, ten je ale ctižádostivý! Je to zednář, určitě je to zednář, i když dělá, že ne, ale já jsem hned poznal, že je to zednář: ten když někomu podává ruku, vystrkuje jenom dva prsty. A copak já nemohu být třeba hned jmenován generálním gubernátorem nebo intendantem nebo něčím jiným? Rád bych věděl, proč já jsem titulární rada. Proč zrovna titulární rada?

5. prosince

Dnes jsem celé dopoledne četl noviny. V tom Španělsku se dějí věci! Ani jsem tomu jaksepatří nerozuměl. V novinách píšou, že trůn se uprázdnil a že stavové jsou v nesnázích, koho zvolit nástupcem, a proto dochází k nepokojům. Připadá mi to moc a moc podezřelé. Jak to, že trůn se může uprázdnit? Že prý má na trůn vstoupit nějaká donna. Na trůn přece nemůže vstoupit donna. To prostě nejde. Na trůně musí být král. No ano, říkají, jenže král není – ale copak to jde, aby nebyl král? Stát nemůže být bez krále. Král je, jenže se nachází neznámo kde. Je docela možné, že se nachází někde blízko, ale že jsou tu nějaké rodinné důvody nebo obavy ze sousedních mocností, jako třeba z Francie nebo z jiných zemí, které ho nutí skrývat se, nebo jsou tu nějaké jiné příčiny.

8. prosince

Už jsem byl skoro na cestě na ministerstvo, ale různé důvody a úvahy mě zdržely doma. Pořád mi nešly z hlavy ty španělské záležitosti. Copak je vůbec možné, aby se donna stala královnou? To nikdo nepřipustí! Především Anglie to nepřipustí. A kromě toho ani politická situace v celé Evropě – rakouský císař, náš mocnář atd. Přiznám se, že mne ty události tak sklíčily a ohromily, že už jsem celý den nebyl schopen vůbec žádné práce. Mavra mi pak řekla, že jsem byl u stolu nápadně nepozorný. Pravdaže, však jsem myslím v roztržitosti shodil na zem dva talíře, a ty se hned rozletěly

na kusy. Po obědě jsem byl na procházce. Nic rozumného jsem si z toho nemohl vybrat. Většinou jsem pak ležel v posteli a přemýšlel o záležitostech ve Španělsku.

43. dubna 2000

Dnešní den je velice slavný! Ve Španělsku mají krále! Už se našel. Tím králem jsem já. Zrovna dnes jsem se to dověděl. Bylo to, jako když mě najednou osvítl blesk. Nechápu, jak jsem si mohl myslet, jak jsem si mohl představovat, že jsem titulární rada. Jak jsem mohl přijít na tak bláznivou myšlenku? Štěstí, že nikoho tenkrát nenapadlo dát mě zavřít do blázince. Teď je mi všechno jasné, teď to vidím jako na dlani. Zato dřív, to nepochopím, dřív bylo přede mnou všechno v jakési mlze. Bude to nejspíš tím, že lidi si představují, že lidský mozek se nachází v hlavě; kdepak v hlavě – vítr od Kaspického moře ho přináší! Nejdřív jsem oznámil Mavře, kdo jsem. Když uslyšela, že před ní stojí španělský král, spráskla ruce a div neumřela strachy. Ta ženská hloupá jaktěživa neviděla španělského krále. Snažil jsem se ji ovšem uklidnit a laskavými slovy jsem ji přesvědčoval o své blahosklonnosti, říkal jsem, že se na ni vůbec nezlobím za to, že mi někdy špatně čistí boty. Vždyť jsou to jen obyčejní lidé, lůza. S těmi se nedá mluvit na vysoká témata. Vylekala se, protože žije v přesvědčení, že všichni králové ve Španělsku vypadají jako Filip II. Ale já jsem jí vyložil, že se Filipovi vůbec nepodobám a že nemám žádného kapucína. Na ministerstvo jsem nešel. Čert je vem! Ba ne, přátelé, teď mě tam nedostanete, teď už nebudu opisovat ta vaše pitomá lejstra!

86. březence. Mezi dnem a nocí

Dnes přišel náš exekutor, že mám jít do úřadu, že už víc jak tři neděle tam nechodím. Pro legraci jsem tam tedy šel. Přednosta oddělení si myslel, že se mu budu klanět a omlouvat, ale já jsem se na něho podíval lhostejně, ani moc rozzlobeně, ani moc blahosklonně, a sedl

jsem si na své místo, jako bych nikoho neviděl. Díval jsem se na všechnu tu úřednickou chátru a v duchu jsem si říkal: Kdybyste tak věděli, kdo tu mezi vámi sedí! Pane bože, to by byl poprask, i sám přednosta oddělení by se mi hned klaněl až k zemi, tak jako se teď klaní řediteli. Položili přede mne nějaké listiny, abych z nich udělal výtah. Ale já jsem se jich ani netkl. Netrvalo dlouho a nastal nějaký shon. Že prý jde ředitel. Houfy úředníků začaly pobíhat sem tam, aby si u něho udělaly oko. Ale já jsem se ani nehnul. Když ředitel procházel naším oddělením, všichni si pozapínali fraky, ale já zase nic. To je toho – ředitel! A já mám před ním vstávat? Nikdy! Jakýpak ředitel? U mne je to onuce, žádný ředitel. Onuce, obyčejná onuce, a nic víc. Ten je tak dobrý na utření bot. Největší legrace byla, když mi přisunuli papír, abych se podepsal. Mysleli si, že napíšu až docela dole v rohu: sekční šéf ten a ten. To zrovna! A tak jsem na nejnápadnějším místě, tam kde se podepisuje ředitel podniku, načmáral: „Ferdinand VIII.“ To uctivé ticho, jaké v tu chvíli zavládlo – to byste koukali! Ale já jsem jen mávl rukou a řekl jsem: „Nepřeji si žádné projevy ponížené úcty,“ a odešel jsem pryč. A rovnou do ředitelova bytu. Ředitel nebyl doma. Lokaj mě nechtěl vpustit, ale já jsem mu to vytmavil, že mu ruce hned klesly. A šel jsem rovnou do budoáru. Seděla před zrcadlem, vyskočila a couvla přede mnou. Neřekl jsem jí však, že jsem španělský král. Řekl jsem jen, že ji čeká takové štěstí, jaké si neumí vůbec představit, a že navzdory úkladům nepřátel budeme svoji. Víc jsem nechtěl říkat a odešel jsem. Ty ženy, to proradné plemeno! Teprve teď jsem pochopil, co je to žena. Až dosud ještě nikdo nepřišel na to, koho žena miluje: až já jsem to zjistil. Žena miluje ďábla. Ano, bez legrace. Fyzikové píší hlouposti, že prý žena je to a ono, ale žena miluje jedině ďábla. Tamhle ji vidíte, jak se dívá lorňonem z lóže v prvním pořadí. Myslíte si snad, že se dívá na toho tlustocha s hvězdou? Co vás nemá, ona se dívá na ďábla, který mu stojí za zády. Vidíte, teď se mu schoval do fraku. A teď na ni odtamtud kývá. A ona si ho vezme. Vezme si ho. A všichni

tihle hodnostáři, tihle papírkové, kteří pochlebují kdekomu a cpou se ke dvoru a říkají, že jsou vlastenci a já nevím co ještě, těm jde o důchody, o doživotní důchody jde těm vlastencům! Matku, otce, boha prodají za peníze, ta banda jidášská! Všude samá ctižádost, a ta ctižádost vzniká tím, že pod jazykem je puchýřek a v něm malý červíček jako špendlíková hlavička, a to všechno způsobil jeden lazebník, který bydlí v Gorochové. Nepamatuji se už, jak se jmenuje; ale je bezpečně zjištěno, že chce s jednou porodní bábou zavést na celém světě mohamedánství, a proto prý už ve Francii většina lidí je mohamedánského vyznání.

Žádného. Den byl bez data

Chodil jsem inkognito po Něvské třídě. Projížděl tudy náš panovník. Všechno smeklo, já taky; ale vůbec jsem nedal najevo, že jsem španělský král. Pokládal jsem za neslušné říkat to veřejně, přede všemi; protože nejdřív se musím jít představit ke dvoru. Zdržovalo mne jen to, že doposud nemám královské roucho. Kdybych aspoň sehnal nějaký plášť. Byl bych si ho objednal u krejčího, ale když to jsou úplní oslové, a ještě k tomu svou práci odfláknou a jsou samé čachry a většinou dláždí ulice. Řekl jsem si, že na to královské roucho použiju nového služebního pláště, který jsem měl všehovšudy asi dvakrát. Ale aby mně to ti darebáci nemohli zkazit, rozhodl jsem se, že si ho ušiju sám; a zamknu se, aby mě nikdo neviděl. Celý plášť jsem nejdřív rozstříhal, protože to musí být docela jiný střih.

Datum si nepamatuji. Měsíc taky nebyl. Bůhví co vlastně bylo Královský plášť už mám hotový. Mavra až vykřikla, když jsem si ho oblékl. Ale přece jen si ještě netroufám jít se představit ke dvoru. Deputace ze Španělska ještě nepřijela. A bez deputace se to nesluší. To by má hodnost nebyla patřičně zdůrazněna. Čekám je každou hodinou.

Dne prvního

Překvapuje mne, že deputace tak dlouho nejede. Copak je asi mohlo zdržet? Že by Francie? Ano, tato mocnost k nám má krajně nepříznivý vztah. Byl jsem se informovat na poště, jestli nepřijela španělská deputace. Ale poštmistr je hloupý jako špalek, ten nic neví, prý žádná španělská deputace tu není, ale jestli je libo napsat dopis, přijmeme jej podle běžného tarifu. Ať jde do háje! Nač dopis? Dopis je hloupost. Dopisy píšou lékárníci.

Madrid 30. února

Tak jsem tedy ve Španělsku, a šlo to tak rychle, že jsem se z toho ještě nevzpamatoval. Dnes zrána se ke mně dostavili španělští vyslanci a společně jsme nasedli do kočáru. Bylo mi divné, že jedeme takovou rychlostí. Ujížděli jsme tak rychle, že za půl hodiny jsme dorazili ke španělským hranicím. Ostatně po celé Evropě jsou teď železné dráhy, a parníky jezdí taky ohromně rychle. To je ale zvláštní země, to Španělsko: když jsme vstoupili do první komnaty, spatřil jsem spoustu lidí s vyholenými hlavami. Ale já jsem si hned domyslel, že to musí být buď grandové, nebo vojáci, protože se dávají stříhat dohola. Zvlášť podivné se mi zdálo chování státního kancléře, který mě vedl za ruku, strčil mě do malého pokojíku a řekl: „Tady sed', a jestli budeš tvrdit, že jsi král Ferdinand, tak to z tebe vytluču.“ Jenže já jsem věděl, že to není nic jiného než zkouška, a tak jsem odpověděl záporně – a kancléř mě za to dvakrát přetáhl holí po zádech, až to pořádně zabořilo a já jsem div nevykřikl, ale ovládl jsem se, protože jsem si vzpomněl, že je to rytířský zvyk při nastoupení vysokého úřadu – ve Španělsku se totiž dodnes zachovávají rytířské obyčeje. Když jsem zůstal sám, rozhodl jsem se, že se budu zabývat státními záležitostmi. Přišel jsem na to, že Čína a Španělsko je vlastně táž země a že jen z nevědomosti jsou pokládány za dva různé státy. Radím každému, ať si schválně napíše na papír *Španělsko*, a uvidí, že mu vyjde *Čína*.

Ale co mne zvlášť zarmoutilo, byla událost, ke které má dojít zítra. Zítra v sedm hodin nastane zvláštní jev: Země usedne na Měsíc. Píše o tom i slavný anglický chemik Wellington. Přiznám se, že mi začalo být až úzko, když jsem si představil, jak ohromně jemný a křehký je Měsíc. Měsíc se přece obyčejně vyrábí v Hamburku; a prašpatně se vyrábí. Divím se, že to Anglie trpí. Vyrábí ho kulhavý bednář a je vidět, že ten osel nemá ponětí, co to takový Měsíc je. Dal do něho smolný knot a trochu dřevěného oleje; a proto je po celé zemi strašlivý puch, takže si lidé musejí zacpávat nos. Proto je ten Měsíc taková křehká koule a lidé tam vůbec nemohou žít a žijí tam teď jenom nosy. Právě proto nemůžeme vidět své vlastní nosy, protože všechny jsou na Měsíci. A když jsem si představil, že Země je těžká hmota a že může při dosednutí všechny naše nosy rozdrtit na prach, zmocnilo se mne takové znepokojení, že jsem si natáhl ponožky a střevíce a pospíchal do síně státní rady s tím, že dám policii rozkaz, aby nedovolila Zemi dosednout na Měsíc. Vyholení grandí, kterých jsem zastihl v síni státní rady veliké množství, byli velmi chytří, a když jsem řekl: „Pánové, zachraňme Měsíc, protože Země si chce na něj sednout,“ – tu se všichni ihned rozběhli vyplnit můj královský příkaz a někteří lezli na zeď s úmyslem chytit Měsíc; ale v tu chvíli vstoupil veliký kancléř. Jak ho zahlédli, hned se všichni rozběhli. Já jako král jsem zůstal. Ale kancléř mě k mému údivu udeřil holí a zahnal mě do mého pokoje. Tak mocně zakořeněné jsou ve Španělsku národní zvyky!

Leden téhož roku, který nastal po únoru

Pořád nemohu pochopit, co je to za zemi, to Španělsko. Národní obyčeje a dvorní etiketa jsou tu zcela neobvyklé. Nechápu, vůbec nic nechápu. Dnes mi oholili hlavu, přestože jsem křičel, co mi síly stačily, že si nepřeju být mnichem. Ale už vůbec nechci vzpomínat na to, co to bylo za hrůzu, když mi začali po kapkách lít na hlavu studenou vodu. Takové peklo jsem v životě nezažil. Byl jsem na

pokraji šílenství, takže mě jen stěží udrželi. Vůbec nechápu, co má znamenat tento podivný zvyk. Takový hloupý, nesmyslný zvyk! Jak mohli být králové tak pošetilí, že ho dosud nezrušili? Mám podezření, že jsem podle všeho padl do rukou inkvizice, a ten, kterého jsem považoval za kancléře, bude asi sám velký inkvizitor. Jenom pořád nemohu pochopit, jak může být král podroben inkvizici. Je pravda, že to mohla způsobit Francie, hlavně Polignac. To je ale ničema, ten Polignac! Zapřísáhl se, že mi bude až do smrti škodit. A tak proti mně štve a štve; ale já dobře vím, přítelíčku, že skáčeš, jak Angličani pískají. A Angličani jsou náramní politikáři. Ti mají prsty ve všem. Dnes už ví kdekdo, že když si Anglie šňupne, Francie musí kýchnout.

Dne 25

Dnes přišel velký inkvizitor do mého pokoje, ale když jsem zdálky zaslechl jeho kroky, schoval jsem se pod židli. On mě neviděl, a tak začal volat. Nejdřív křikl: „Popřiščine!“ – ale já ani muk. Potom začal: „Aksentiji Ivanove! Titulární rado! Šlechtici!“ Já zase nic. „Ferdinande VIII., králi španělský!“ Už jsem chtěl vystrčit hlavu, ale pak jsem si řekl: Ba ne, kamaráde, mě nedoběhneš! Však já už tě znám, ty mi zase budeš lít na hlavu studenou vodu. Jenže on mě uviděl a vyhnal mě holí ven. To je ale bolest tou zatracenou holí. Ale zato mi to všechno vynahradil můj nový objev: zjistil jsem, že každý kohout má Španělsko pod peřím. Ale velký inkvizitor ode mne odešel rozzlobený a hrozil mi nějakým trestem. Já jsem si vůbec nevšímal jeho bezmocné zloby, protože vím, že pracuje jako stroj, jako nástroj Angličanů.

D 34 ne Mc rkuo aronÚ 349

Ne, už to nevydržím. Bože, co to se mnou dělají? Lijí mi na hlavu studenou vodu! Nevšímají si mě, nevidí mě, neposlouchají mě. Co jsem jim udělal? Proč mě tak týrají? Co po mně chtějí? Co jim, já chudák, mohu dát? Vždyť nic nemám. Už nemám sílu, už nesnesu to jejich

mučení, hlava mi třeští, všechno se se mnou točí. Zachraňte mě! Vezměte mě odtud! Dejte mi trojku koní bystrých jako vítr. Sedni si, můj vozko, zazvoňte, rolničky, vzepněte se, koníčci a neste mě z tohoto světa. Někam daleko, daleko, kde není vidět nic, nic. Přede mnou se klene obloha, v dálce mrká hvězda, kolem se míhá temný les, měsíc pluje opodál, stříbrná mlha se stele pod nohama a v mlze zní hudba, z jedné strany je moře, z druhé strany Itálie a teď už je vidět ruské chaloupky! A tam v dálce vidím náš domek a u něho sedí má matka. Maminko, zachraň svého ubohého syna! Uroň slzu na jeho bolavou hlavičku! Podívej se, jak ho lidé trápí. Přitiskni k sobě nebohého sirotka. Nemá se kam utéct. Pronásledují ho! Maminko, slituj se nad svým nemocným synáčkem...! A jestlipak víte, že alžírský bej má rovnou pod nosem bouli?